

9. Копиленко О.Л., Мурашин Г.О. Правове моделювання як ефективний засіб нормативно-правової уніфікації у правотворчості. *Університетські наукові записки: часопис Хмельницького університету управління та права*. 2005. Т. № 1-2. С. 24-31.
10. Борисов В. Проблеми запровадження у законодавство України інституту кримінального проступку. *Підприємництво, господарське і право*. 2012. № 9. С. 104-107.
11. Тацій В.Я. Стабільність як умова ефективності законодавства про кримінальну відповідальність / В.Я. Тацій, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін. *Голос України*. 2013. № 66. С. 4-5.
12. Дмитрук М.М. Кримінальний проступок: правова природа та ознаки: монографія. Одеса: Юрид. літ-ра. 2014. 224 с.
13. Книженко О.О. Актуальні питання запровадження кримінальних проступків до законодавства України. *Юридичний вісник*. 2015. № 3 (36). С. 144-147.
14. Шармар О.М. Кримінальний проступок: історія і сучасність. *Науковий Вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 2. С. 356-363.
15. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» № 7279-д від 20 квіт. 2018 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63928 (дата звернення: 26.04.2019 р.).
16. Пионтковский А.А. Усиление роли общественности в борьбе с преступностью и некоторые вопросы теории советского уголовного права. *Советское государство и право*. 1961. № 4. С. 60-71.

УДК 342.9

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ АКТИВІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Калайда Ангеліна Василівна,
ад'юнкт кафедри поліцейського права
(Національна академія внутрішніх
справ, м. Київ, Україна)

У статті досліджено основні напрями міжнародного співробітництва Національної поліції України в ретроспективі та в умовах євроінтеграційних процесів. Доведено, що міжнародну співпрацю необхідно розглядати як спільну діяльність, яка існує між різними народами та країнами, в якій беруть участь їх представники. Міжнародну співпрацю Національної поліції України запропоновано визначати як спільну діяльність поліцейських із представниками правоохоронного сектора інших країн, міжнародних організацій, а міжнародне співробітництво Національної поліції України – як взаємовідносини у сферах діяльності поліції з відповідними органами інших держав та міжнародними організаціями. Детально проаналізовано такий напрям міжнародного співробітництва, як співробітництво у галузі підготовки поліцейських кадрів, що полягає у співпраці держав в особі урядів, міністерств внутрішніх справ чи інших поліцейських структур, міжнародних урядових і неурядових організацій. Визначено та проведено ґрунтовне дослідження таких основних напрямів міжнародного співробітництва, як міжнародне співробітництво у сфері протидії злочинності, безпосередня участь поліцейських у міжнародних операціях із підтримання миру і безпеки, міжнародне співробітництво у сфері ефективної підготовки поліцейських кадрів.

Ключові слова: Національна поліція України, міжнародна співпраця, міжнародне співробітництво, протидія злочинності, міжнародні операції з підтримання миру і безпеки, підготовка, поліцейські кадри, правоохоронні органи.

**DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL COOPERATION
OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE IN THE CONDITIONS
OF ACTIVATION OF EURO-INTEGRATION PROCESSES**

Kalaida Anhelina Vasylivna,
Adjunct at the Department of Police Law
(National Academy of Internal Affairs,
Kyiv, Ukraine)

The article examines the main directions of international cooperation of National police of Ukraine in retrospect and in the conditions of European integration processes. It is proved that international cooperation must be seen as a joint activity between different peoples and countries, with the participation of their representatives. International cooperation of the National police of Ukraine proposed to be defined as joint activities of the police with representatives of the law enforcement sector in other countries, international organizations, and international cooperation the National police of Ukraine – as relationships in the areas of police activities with the relevant authorities of other States and international organizations. Analyzed in detail such a direction of international cooperation, as cooperation in the field of police training, which is the cooperation of States represented by governments, ministries of interior or other police agencies, international governmental and non-governmental organizations. Defined and conducted a thorough study of such main directions of international cooperation: international cooperation in the field of combating crime; direct involvement of police in international peacekeeping operations and security; international cooperation in the area of effective police training.

Key words: National Police of Ukraine, international cooperation, combating crime, international peacekeeping and security, training, human resource of police, law enforcement.

Постановка проблеми. Будь-які реформаційні процеси, зокрема реформування правоохоронної системи, відбуваються з урахуванням міжнародного досвіду та загальноновизнаних міжнародних стандартів. Ця вимога набуває особливого значення, зважаючи на те, що одним із ключових напрямів діяльності Національної поліції України (далі – НПУ) є міжнародне співробітництво як із відповідними правоохоронними органами зарубіжних країн, так і зі спеціалізованими міжнародними організаціями. Останніми роками така співпраця суттєво розширилась і зазнала структурної перебудови, що пов'язано з ратифікацією 16 вересня 2014 року Угоди про асоціацію України з Європейським союзом (далі – ЄС) [10].

Викладене вище зумовлює актуальність і практичну значимість поглибленого наукового дослідження основних напрямів міжнародного співробітництва НПУ в сучасних умовах.

Метою статті є з'ясування ролі та значення, характеристика особливостей, а також визначення тенденцій та основних напрямів розвитку взаємодії НПУ з міжнародними організаціями, налагодження співробітництва із закордонними правоохоронними інституціями.

Стан дослідження проблеми. Дослідженням напрямів, форм і методів міжнародного співробітництва як поліції (в минулому міліції), так і правоохоронних органів України в цілому, займалось багато науковців. Так, варто згадати праці О. Бандурки,

Ю. Битяка, М. Вербенського, О. Виноградової, В. Гаврилюка, О. Гладенка, В. Дубини, Є. Зозулі, О. Карпова, М. Корнієнка, І. Олійник, О. Остапенка, М. Сірант, В. Сокурєнка, А. Солонар, В. Шамрая та інших учених.

Не применшуючи наукових досягнень указаних науковців, варто зазначити, що здебільшого вони є застарілими і не враховують той факт, що сьогодні пріоритетним напрямом зовнішньої політики України є курс на європейську інтеграцію. У зазначених умовах реалізація міжнародного співробітництва у сфері поліцейської діяльності зосереджена на розширенні кордонів співпраці, адаптації українського законодавства до вимог ЄС, а також на створенні дієвої системи забезпечення виконання поліцейських функцій. Указані напрями ще не достатньо досліджені в науковій літературі, а тому потребують більшої уваги під час здійснення наукових пошуків.

Виклад основного матеріалу. Як ми уже зазначали вище, основною метою статті є визначення *ролі та значення* міжнародного співробітництва НПУ з міжнародними організаціями та правоохоронними інституціями зарубіжних країн. Задля конкретизації вказаної мети необхідно звернутись до енциклопедичних видань і з'ясувати зміст таких понять, як «значення» та «роль».

Як нам вдалося встановити, Великий тлумачний словник сучасної Української мови містить декілька пояснень указаних дефініцій. Так, слово «значення» пропонується вживати для пояснення: 1) громадської, політичної, історичної і т. ін. ваги, ролі кого-, чого-небудь; важливості; 2) сутності чого-небудь; змісту; 3) абстрактної величини з однією характеристикою, згідно з якою вона може порівнюватись з іншими абстрактними величинами. Слово «роль» означає: 1) яку-небудь роботу, якесь заняття, певний вияв себе в чому-небудь; 2) вплив кого-, чого-небудь на щось, чия-небудь участь у чомусь; 3) *перен.* ступінь участі, міру впливу, значення в чомусь [2].

Отже, з вищевикладеного випливає, що для того, аби з'ясувати «роль і значення міжнародного співробітництва НПУ», необхідно розкрити сутність і зміст такого співробітництва, з'ясувати його політичну та суспільну цінність, розкрити його історичну зумовленість, дослідити важливість у сучасних умовах.

З'ясування сутності міжнародного співробітництва НПУ пропонуємо розпочати з пояснення відповідних дефініцій.

Так, Великий тлумачний словник сучасної Української мови визначає «співпрацю» як «спільну з ким-небудь діяльність», а прикметник «міжнародний» визначає як такий, що «1) стосується до відносин між народами і країнами; 2) існує між народами, поширюється на них; 3) у якому беруть участь представники різних країн, народів» [2].

Наведені вище дослівні тлумачення дозволяють нам сформулювати визначення такого поняття, як «*міжнародна співпраця*», під якою ми пропонуємо розуміти спільну діяльність, яка існує між народами, країнами та в якій беруть участь представники різних країн. Так, *міжнародну співпрацю НПУ* можна визначити як спільну діяльність із представниками правоохоронного сектора інших країн, міжнародних організацій або, як це зазначено в Законі України (далі – ЗУ) «Про Національну поліцію», як взаємовідносини у сферах діяльності поліції з відповідними органами інших держав та міжнародними організаціями (міжнародне співробітництво НПУ) [6].

Переходячи до розкриття генезису становлення міжнародного співробітництва НПУ, варто зазначити, що воно має досить тривалий період. Водночас обмежений обсяг цієї статті не дозволяє нам детально розкрити всі його історичні етапи. Зважаючи на це, пропонуємо більш детально зупинитись лише на періоді існування незалежної української держави.

Після проголошення 24 серпня 1991 року незалежності України, перед нашою державою постало питання створення власної договірно-правової бази в різних напрямках

міжнародного співробітництва, зокрема у сфері кримінально-правових відносин та діяльності правоохоронних органів. Доволі складною проблемою, що виникла перед Україною, стало ставлення останньої до міжнародних угод про взаємну правову допомогу країнам, що входили до складу колишнього СРСР.

Таким чином, є всі підстави стверджувати, що Декларація про суверенітет і Акт про проголошення незалежності надали Україні статус незалежної держави, яка самостійно визначає і проводить свою внутрішню та зовнішню політику в усіх сферах життя, зокрема в економічній, політичній, соціальній і правовій [4, с. 7, 12]. Розвиток міжнародних зовнішньоекономічних відносин, курс на побудову відкритого демократичного суспільства, перехід до ринкових відносин, державне сприяння діловим, культурним і особистим контактам окреслили масштаби співпраці з міжнародними організаціями.

А. Солонар зазначає, що міжнародне співробітництво органів поліції базується на міжнародних договорах, а також на установчих актах та правилах міжнародних організацій, членами яких є Україна [9, с. 157]. Також автор указує, що міжнародне співробітництво відбувається у відповідних формах, яких він виділяє дев'ять [9, с. 158].

Загалом, погоджуючись із цим підходом, ми все ж таки вважаємо його таким, що не зовсім відповідає реаліям сьогодення. Отож, у цій статті ми спробуємо обґрунтувати власну точку зору на диференціацію основних форм міжнародного співробітництва НПУ, яка враховує і специфічний характер діяльності новоствореної поліції і ті вимоги та завдання, які були поставлені перед нею в умовах євроінтеграції.

Узагальнивши наукову літературу, наявну нормативну базу, а також практику роботи підрозділів НПУ та міжнародних правоохоронних інституцій, ми можемо виділити такі основні форми міжнародного співробітництва НПУ, як розробка, укладення міжнародних договорів та забезпечення їх виконання, виконання клопотань про надання правової допомоги, інформаційна взаємодія, звернення із запитом і виконання таких запитів, приймання-передавання осіб, які перебувають під вартою на державному кордоні України або за її межами [9, с. 158]. Визначені нами форми взаємодії НПУ з поліцейськими органами, органами правопорядку інших держав, а також із міжнародними організаціями у своїй сукупності дозволяють вирішити одне з головних завдань міжнародного співробітництва (що й виділяється в категорію) – забезпечення правопорядку за рахунок боротьби зі злочинністю.

Зважаючи на те що у 2015 році (відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 641 від 02.09.2015 [7]) відбулося створення НПУ (як нового правоохоронного органу України) у статті зроблено спробу розглянути витoki міжнародного співробітництва в контексті історичної ретроспективи ще за часів існування української міліції, зокрема розглянути регламентацію такої діяльності, закріпленої законом.

Так у ЗУ «Про міліцію» існувала норма, яка регулювала співробітництво у досліджуваній сфері діяльності з відповідними органами інших держав і міжнародними організаціями (ст. 8 «Співробітництво у сфері діяльності міліції між Міністерством внутрішніх справ України та відповідними органами інших держав і міжнародними організаціями поліції» ЗУ «Про міліцію»). У цій статті зазначалось тільки те, що така діяльність здійснюється відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна [5].

Зважаючи на це, можна зробити висновок, що ЗУ «Про Національну поліцію» ширше регламентує окремі аспекти міжнародної діяльності такого правоохоронного органу, як поліція. Оскільки в законі зазначаються конкретні форми співпраці поліцейських у міжнародному просторі, хоч вони і не є вичерпними, проте

все-таки прослідковується розширення регламентації міжнародної діяльності саме в законодавчій базі.

Стаття 4 ЗУ «Про Національну поліцію» закріплює норму щодо можливості направлення поліцейських до міжнародних організацій, іноземних держав як представників поліції з метою забезпечення координації співробітництва з питань, що належать до повноважень поліції, а також можливість бути залученими до участі в міжнародних операціях із підтримання миру і безпеки [6]. Ми вважаємо, що такій формі співробітництва слід приділити більше уваги під час проведення наукових досліджень.

У всьому вищевказаному ми й знаходимо основне значення міжнародного співробітництва поліції. Проте не слід забувати також про важливі аспекти щодо міжнародного співробітництва НПУ, про які зазначає В. Сокурєнко, думку якого з цього питання ми поділяємо. Згаданий науковець зазначає, що міжнародне співробітництво в галузі підготовки поліцейських кадрів є одним із напрямів міжнародного співробітництва у сфері протидії злочинності і полягає у співпраці держав в особі урядів, міністерств внутрішніх справ чи інших поліцейських структур, міжнародних урядових і неурядових організацій. Крім того, «не менш важливим напрямом підвищення ефективності кадрового забезпечення та професійної підготовки в діяльності поліції є міжнародне співробітництво Національної поліції України (зокрема, закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання) з навчальними закладами іноземних держав», а за результатами підготовка поліцейських кадрів у контексті міжнародного співробітництва «можуть бути прийняті єдині стандарти підготовки поліцейських кадрів» [8, с. 13-17].

Ми вважаємо, що створення таких стандартів можливе тільки за умови налагодження комплексної співпраці на міжнародному рівні, зокрема співпраці профільних закладів із підготовки поліцейських, міністерств та відомств, що здійснюють поліцейську діяльність, а також таких міжнародних організацій, як ООН, Консультативна місія ЄС в Україні та інших. За наявності уніфікованих стандартів підготовки поліцейських кадрів співробітництво між поліцією різних країн вийде на абсолютно новий рівень. Завдяки цьому стане можливим спрощений обмін кадрами для отримання міжнародного досвіду, а також відбуватиметься вибудовування однорідної сфери поліцейської діяльності.

Висновки. Отже, проаналізувавши низку нормативно-правових актів та праць учених щодо міжнародного співробітництва НПУ ми дійшли висновку, що міжнародне співробітництво відіграє вагомий роль у розвитку та повсякденній діяльності поліції.

У найбільш загальному вигляді міжнародне співробітництво може бути диференційоване на три основні категорії:

До першої категорії належить міжнародне співробітництво у сфері протидії злочинності, яке охоплює і міжнародне поліцейське співробітництво (що має більш вузьке значення).

До другої категорії належить безпосередня участь поліцейських (як окремих співробітників, так і у складі підрозділу) у міжнародних операціях із підтримання миру і безпеки, а також участь у діяльності міжнародних організацій, правоохоронних органах іноземних держав, що безпосередньо закріплюється законом.

До третьої категорії належить міжнародне співробітництво у сфері ефективної підготовки поліцейських кадрів, що передбачає розвиток правоохоронної системи шляхом обміну досвідом та надання допомоги як у роботі, так і в підготовці кадрів для правоохоронних органів із метою створення уніфікованої системи підготовки кадрів та програм обміну досвідом.

Список використаних джерел:

1. Бандурка О.М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення. Харків, Основа, 1999. 440 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
3. Лешукова І.В. Процесуальні особливості міжнародного співробітництва органів внутрішніх справ України при розслідуванні злочинів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2004. 217 с.
4. Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / Упоряд. Ю.К. Качуренко. Київ: Наук. думка, 1992. 200 с.
5. Про міліцію: Закон України від 20.12.1990 № 565-ХІІ. Дата оновлення: 07.11.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-12#o121> (дата звернення 25.04.2019).
6. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580. Дата оновлення: 01.01.2019. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>. (дата звернення 25.04.2019).
7. Про утворення Національної поліції України: Постанова КМУ від 2 вересня 2015 р. № 641. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/641-2015-%D0%BF>. (дата звернення 28.04.2019)
8. Сокурєнко В.В. Міжнародне співробітництво як один із пріоритетних напрямів підвищення ефективності підготовки працівників для органів та підрозділів Національної поліції України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ: зб. наук. пр.* / Харків. нац. ун-т внутр. справ; Харків: ХНУВС, 2016. № 3 (74). 168 с. С. 11–19.
9. Солонар А.В. До питання міжнародного співробітництва органів поліції. Порівняльно-аналітичне право – електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» / Ужгород: Ужгородський національний університет, 2017, № 3. 283 с. С. 156–159.
10. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Т. 1. Ст. 2125.

УДК 343.326

ДОСВІД ОКРЕМИХ КРАЇН ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Кирбят'єв Олег Олександрович,
кандидат юридичних наук, докторант
(Національна академія внутрішніх
справ, м. Київ, Україна)

У статті проаналізовано досвід країн пострадянського простору у сфері кримінально-правової охорони професійної діяльності працівників правоохоронних органів, надано пропозиції щодо його гармонізації із вітчизняним правотворенням та правозастосуванням.

Встановлено, що у більшості країн пострадянського простору сфера кримінально-правової охорони професійної діяльності працівників правоохоронних